

Javaslatok az Ukrajnából érkezők munkavállalása terén

Már egy éve zajlik a háború Ukrajnában. Emiatt szükségessé vált, hogy a kezdeti krízisintervenció után a hosszabb távú integrációs kérdésekre is megoldásokat keressünk.

A társadalmi integráció egyik alapvető területe a munkavállalás. Ahhoz, hogy egy menekülőként ideérkező ember stabil, biztonságos körülmények között tudja folytatni az életét, fontos, hogy el tudjon helyezkedni a magyar munkaerőpiacon. Így egyrészt lehetősége lesz önfenntartóvá válni, pl. piaci alapon lakhatáshoz jutni, másrészt pedig a napjainak rendszert adó, őt a közösséghez kapcsoló és a lelki egészségét is támogató módon tudja folytatni az életét.

A munkavállalás mint integrációs terület többszereplős rendszer. A munkavállalón és a munkáltatón kívül szereplője még az állam és sok esetben a munkaerő-kölcsönző cégek is.

Az állam fontos szabályozó szerepet tölt be a magyarországi munkaerőpiacon: a jelenlegi szabályozás szerint a Magyarországon tartózkodó ukrán menedékesek jogosultak létfenntartási támogatásra, aminek feltétele többek között az is, hogy az erre jogosult személyek a nekik a közfoglalkoztatás rendszerében felajánlott munkákat elfogadják. Mivel a közfoglalkoztatás a legtöbb esetben a magyar emberek számára sem biztosít vertikális társadalmi és munkaerőpiaci mobilitást, az Ukrajnából érkezettek számára sem tud, hiszen esetükben sokszor a nyelvi akadályok is megnehezítik ezt. Éppen ezért **az Ukrajnából elmenekültek munkaerőpiaci integrációját hatékonyabban elősegítené, ha a létfenntartási támogatás folyósítása a nyelvtanulással lenne összekapcsolva**, nem pedig a közfoglalkoztatással. Az Ukrajnából érkezetteknek ez nagyon előnyös lehetőség lenne, hiszen sokan közülük csak ukránul és/vagy oroszul beszélnek, így sem a magyar, sem az angol nyelvű állások nem elérhetőek számukra. A nyelv legalább alapszintű ismerete nagyban megkönnyíti a munkavállalást, így a létfenntartási támogatás feltételeként ez nemcsak kötelesség lenne a menekülők számára, hanem lehetőség és motiváció is.

Mivel az Ukrajnából Magyarországra érkezők nagyrészt nők, akik a gyerekeikkel együtt érkeznek, a munkaerőpiaci beilleszkedésükhöz a kulturális különbözőségekre érzékeny munkáltatói attitűd mellett elengedhetetlen a strukturális támogató rendszer. **Fontos, hogy a gyermekeik számára elérhető legyen a bölcsődei, óvodai ellátás és a szünetekben is megoldott legyen a gyerekefelügyelet, lehetőségük legyen részmunkaidőben dolgozni.** A munkáltató felelőssége, hogy az elvégzendő feladataik, munkakörük összhangban legyen a készségeikkel, kompetenciájukkal és lehetőségeikkel is.

Külföldiek foglalkoztatása esetén a kulturális gyökerű konfliktusok felismerése és kezelése a munkáltató feladata. Sok esetben az Ukrajnából érkezettek a magyarországihoz hasonló körülmények között dolgoztak Ukrajnában, nincsenek jelentős különbségek a munkahelyi szabályok és szokások között a két országban. **Ugyanakkor a menekülés szinte minden esetben státuszvesztéssel jár, az érkezés után azonnal kell szállásról, megélhetésről gondoskodni, a nyelv ismeretének hiánya miatt sokszor az otthon betöltött munkakörnél kedvezőtlenebb munkavégzésre van csak lehetőség.** A magyartudás hiánya miatt elengedhetetlen, hogy a különböző szabályzatok, tájékoztatók, szerződések, bérpapírok, igazolások, és akár a munkahelyi figyelmeztető táblák két nyelven is elérhetőek legyenek, biztosítva a munkavállalók számára a teljeskörű tájékozódás lehetőségét.

Az Ukrajnából menekülteket sok esetben munkaerő- kölcsönző cégeken keresztül foglalkoztatják. Ez egyrésztől nagyon egyszerű foglalkoztatási forma, ami könnyebbé teszi a munkáltatónak és a munkavállalónak is, de kockázatot is rejt a munkavállalók számára. Külső szereplőtől függ, hogy megkapják-e a TAJ- és adókartájukat és megnehezíti a kommunikációt a munkavállaló és a munkáltató között, hogy a viszony háromszereplőssé bővül. Gyakran tovább nő a munkavállalók kiszolgáltatottsága az által, hogy a szállást is a kölcsönző cégek biztosítják számukra, bár ez a lehetőség sokszor nagyon nagy segítség is lehet és a kezdeti időszakban biztonságérzetet nyújthat a sorstársakkal való szoros kapcsolat. **A kölcsönzés mint foglalkoztatási forma így nem feltétlenül segíti a beilleszkedést, mert esetenként marginalizált helyzetbe kényszeríti az Ukrajnából érkezett munkavállalókat, hátráltatva ezzel a társadalmi mobilitásukat.**

Az Ukrajnából érkezettek munkaerőpiaci integrációja tehát odafigyelést és erőfeszítést igényel minden érintett féltől – az államtól, a munkáltatótól, az esetleges kölcsönzőtől és a munkavállalóktól is, azonban ez a ráfordítás mindannyiuk számára megtérülő és értékteremtő lehet. A kiszámítható, képzettségnek, szaktudásnak megfelelő munkahely az érintettek számára az anyagi biztonság megteremtése mellett elengedhetetlenül fontos a mentális egészségmegőrzés szempontjából is. Elősegíti a befogadó társadalom tagjaival való interakciót, kapcsolati tőkét teremt, alapvető pszichés szükségletet – az autonómia megélését- elégíti ki. A munkáltató is egyértelműen profitál abból, ha betöltik az üres pozíciókat, illetve a munkahelyi sokszínűség pozitív hatással lehet az ott dolgozóakra azzal, hogy könnyebbé teszi a különböző szokásrendszerrel, kultúrával rendelkező emberek egymáshoz kapcsolódását. **Az állam és a befogadó társadalom tagjai is profitálnak abból, ha a menedékesek a magyar munkaerőpiac aktív résztvevőivé válnak, hiszen így leválaszthatóak lesznek a segélyezési rendszerről, emellett a társadalombiztosításuk fedezése is a munkaadóra hárul, és hiányszakmák állásait tölthetik be.**

A fenti célok sikeres megvalósítása érdekében egységes, a munkaerőpiaci integrációt is magában foglaló integrációs politikára van szükség, amely kiterjed a jogszabályok, a módszertan, eszközrendszerek, ösztönzők és a finanszírozás területeire. A politika kidolgozásában valamennyi érintettnek – az állami, önkormányzati szereplők, a gazdasági élet, az érdekképviseleti szervezeteknek, a civil, egyházi szervezeteknek szerepet kell biztosítani.

A Menedék Egyesület 27 éve dolgozik a hazánkba érkező külföldiek társadalmi integrációjának támogatásán egyéni segítségnyújtással, közösségi programok szervezésével, kutatási programok megvalósításával és szakpolitikai ajánlások kidolgozásával. A háború kezdete óta számos Ukrajnából menekült embernek segítettünk munkát találni, fejlesztettük a sikeres munkakeresést segítő képességeiket, tájékoztatást nyújtottunk a munkát keresőknek, munkavállalóknak és munkaadóknak a munkavállalás magyarországi szabályairól, illetve segítettük a munkaerőpiaci kizsákmányolás megelőzését, és sajnós, áldozatait is.